

TEVDAK BAŐKANLIĐI'NA SUNULUR
2000'LI YILLARDA EĞİTİMİMİZ NASIL OLMALI?
REDAKSİYON KOMİTESİ RAPORU

GİRİŞ

TEVDAK bünyesinde bulunan okul müdürleri ile 08.Ocak.1993 tarihinde yapılan toplantıda, "2000'li yıllara girerken Türk eğitim sistemimiz nasıl olmalıdır?" konusunda, okul müdürlerinden kısa ve öz yazılı raporlar alınmıştı. Bu raporlar ile daha önce Milli Eğitim Bakanlığı'na ve kamuoyuna duyurulan ayrıntılı eğitim raporları, ilgili yasa ve yönetmelikler TEVDAK bünyesinde oluşan alt komisyon tarafından incelenerek aşağıdaki hususlar saptanmıştır;

Eğitim ve öğretim bir ülkenin geleceği için tek çıkar yoldur. Bu yolun hedefi de insandır. Eğitimsiz insanı ve onların oluşturacağı sosyal bir toplumu düşünememek olası değildir. Çünkü eğitim toplumun tümünden kalkınmasını sağlayan itici güç görevini üstlenmiştir.

Eğitimin niteliklerinin toplumların refah düzeylerine yansımaları eğitim sisteminin ve sosyal yapının sağlıklı işlediğinin göstergesidir.

Ülkemizde Cumhuriyet döneminin başlangıcından günümüze değin "genel eğitim politikası" uygulanmak istenmiştir. Bu politikanın temel ilkesi, eğitim sistemimizin demokratikleştirilmesi ve eğitim alanında laikliğin eyleme dönüştürülmesidir. Çok uluslu ve ümmetçi cumhuriyet öncesi eğitim sisteminden, çağdaş Türkiye'ye geçiş demokratik ve laik eğitim sisteminin temelini oluşturan "Tevhid-i Tedrisat" (eğitim öğretimin birleştirilmesi) yasası ile gerçekleşmiştir. Eğitim ve kültür alanındaki yenilikler 1924 yılında çıkarılan bu yasanın ışığı altında geliştirilmiştir.

1973 yılında çıkarılan "Milli Eğitim Temel Yasası" ile de Milli Eğitimimizin temel ilkeleri, demokrasi koşullarına uygun yorumlarıyla son şeklini almıştır. Bu yasada bir eksiklikten söz etmek olası değildir.

Eğitim, özgür düşünceli, yenilikçi, toplumsal, teknolojik gelişmelere uyum sağlayan bireyleri amaç edinir. Bu nedenle toplumsal yapımızın yeni boyutlara ulaştırılması, demokratik yoldan, çağdaş eğitimle mümkündür. Milli Eğitim Temel Yasası bu sağlam ilkeleri hedeflemiştir.

I- 2000'li YILLARDA EĞİTİMİMİZ NASIL OLMALI?

Ülkemizin kalkınma ve güçlenmesini tek bir sektörel faaliyete bağlamak mümkün değildir. Bu kalkınma ve güçlenme toplumsal, ekonomik, politik, kültürel, eğitsel ve askeri güçleri ile orantılıdır. Kalkınma için hedefleri değerlendirirken bunların, işleyişinde ve yüceltilmesinde temel unsur kuşkusuz insandır. Bu nedenle insanın iyi eğitilmesi, yukarıda değinilen sektörlerin iyi işleminin de güvencesi olacaktır. Bu güvence ancak demokratik eğitim sistemi ile gerçekleşir.

Demokratik eğitim sistemi, insanın kişilik onuruna saygı göstermeyi cins, ırk ve mezhep ayrıcalığı göstermeksizin herkesin beceri ve yeteneğine göre eğitimini esas alır. (Bu sistemin esasları ve koşulları ayrıntılı biçimde 1949'da toplanan 4. Milli Eğitim Şurası'nda saptanmıştır.) Bu eğitim sistemi ile sorunların bireysel çözüm yolları ile değil, toplu kurtuluş umuduna sahip olarak çözümü ele alınmaktadır. Demokrasinin varlığını sürdürmesi için bu değişmez bir kuraldır.

Demokratik eğitim yöntemi, demokratik devlet yöntemi gibi çok olumludur. Buna karşın uygulanması çok güç ve zordur. Büyük çaba ve erdemli uğraşlar ister. Bu sıkıntıya dayanıldığında demokratik eğitimden yarar beklenebilir.

Bugün hızla artan nüfusumuza eğitim sektörü yetişmemektedir. Bu nedenle eğitimimiz batı ülkeleri eğitim sisteminde olmayan baskılarla karşı karşıyadır. Söyle ki;

Artan nüfus, eğitim isteğini yeterince karşılayamamaktadır.
Olanakları yetersiz okulların sayısı hızla artmaktadır.
Eğitim kalitesi istenilen düzeyde değildir.

II- ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

Eğitim kalitesinin istenilen düzeye getirilmesi için;

1-Nitelikli, tam eğitilmiş ve deneyimli öğretmen yetiştirilmelidir.

2-öğretmen personel yasası çıkarılmalıdır. öğretmen personel yasası ile eğitimin her kademesinde görev yapan öğretmene mesleğine olan saygısını güçlendirecek ve uygar koşullar içinde yaşama, bilgi ve görgüsünü arttıracak olanaklar verilmelidir.

3-öğretmenlik bir meslek olarak değerlendirilerek, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının, öğretmenlik disiplin ve anlayışını aşılması gerekmektedir. Eğitim kurumlarımızda öğretmenlik eğitimi lisans düzeyine yükseltildiğine göre, üniversite bünyesi içerisinde bulunan bu kurumların batı standartlarına uygun düzeye getirilmesine çalışılmalıdır. Bu kurumlarda eğitim gören öğretmen adayları bir yandan branş eğitim ve öğretimini alırken, öte yandan öğretmenlik anlayış ve davranış biçimleri ile gerekli öğretmenlik fonksiyonlarını tam olarak almalıdır. Davranış ve eğitimi ile öğretmenlik fonksiyonu kazanamamış öğrencilere bu okullardan mezuniyetlerinde öğretmenlik sertifikası verilmemelidir. öğretmenlik sertifikalarında adayın her yönüyle öğretmen olup olmadığına bakılmalıdır.

4-öğretmene meslek normları bakımından uygun çalışma koşulları yaratılmalıdır.(Ders saatleri ve dersliklerdeki öğrenci sayısı)

5-öğretmenin başarısı, yetiştirdiği öğrencilerinin yarışmalarda, eğitsel ve sosyal çalışmalarda, sınavlarda aldıkları başarı ile ölçülmelidir. Bu ölçüm ile başarılı öğretmenin ödüllendirilmesi gerçekleştirilmelidir.

6-öğretmenler Yardımlaşma Kurumu'nun kurulması, öğretmenevi ve dinlenme tesislerinin geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve daha verimli işletilmesine çalışılmalıdır.

7-öğretmenlere gelişmiş ülkelerdeki yapısal farklılığı bizzat gözlemleyecekleri olanaklar sağlanmalıdır. (Toplu inceleme gezileri gibi)

a)Her öğretmen adayına mutlaka bir yabancı dil öğrenme olanağı verilmelidir. Bu olanak verilirken her öğretmen adayının bildiği yabancı dil ek branşı olmalıdır.

b)Her öğretmen adayı bilgisayar kullanmayı bilmelidir.

c)öğretmen yetiştiren kurumların aynı zamanda bölgesindeki öğretmenlerin hizmetiçi eğitim bölgesi olarak çalışması esası göz önüne alınmalıdır.

8-Çoğulcu ve demokratik düzen içinde Türkiye'de bir eğitim kamuoyunun yaratılması ve aynı zamanda eğitim standartlarının koruyuculuğunun yapılması gerekmektedir. Bu nedenle ulusal düzeyde bir öğretmen Meslek Kuruluşu'nun kurulması gerçekleştirilmelidir.

Bu kuruluşta okul öncesinden üniversite sonuna kadar her kademedeki ve türde eğitim kurumlarının temsil edilmesine özen gösterilmelidir.

9-Milli Eğitim Bakanlığında yönetici yetiştirilmesine özen gösterilmek ve bu amaçla Bakanlık ve üniversite işbirliği ile bir kampüs kurulmalı bu kampüste öğretmenlere yüksek lisans, doktora ve uzmanlık eğitimi verilmelidir. Kampüs en yeni eğitim teknolojisi ile donatılmalıdır. Buradan dünyadaki basitçe eğitim ve araştırma merkezleri ile bilgisayar ağı kurulmalıdır. (Bu kampüslerde Harp Akademileri'nde olduğu gibi gereğinde ailece barınma ve beslenme olanakları sağlanabilmelidir.)

10-Tüm öğretmenlerin kendi branşlarındaki en iyi kaynakları yayınlara izleyebilmeleri sağlanmalıdır.

11-Öğretmeni dış etkilerin sonucu olarak görev yerini değiştirmesine uğratan nedenleri kaldırarak sağlıklı bir sistem bulunmalıdır. Bu sistem Bakanlık kademelerini de etki arayışı içindeki görevlerini zorlamalarına muhatap kılmamalıdır.

(24-26 Mart 1993 günü basından öğrenildiğine göre, T.B.M.M.'nde öğretmen sorunları ile ilgili araştırma komisyonu kurulduğundan bu komisyonun Milli Eğitimin ihtiyacı olan sayı ve kalitede öğretmen yetiştirmek amacı ile Teknik Öğretmen Liseleri ve öğretmen üniversitesi kurulumu için netice öneri sunulmuş, ayrıca öğretmen sorunları ile ilgili çalışmalar yapıldığını, buna göre; a)öğretmenin 12 aylık çalışmasına 3 aylık yiprama tazminatı verileceği, b)öğretmenlerin gâdası bir eğitim verilebilmelerine yardımcı olabilmek için, tüm mesleki ve ahlaki yayınlara izleyebilmelerini sağlayacak dokümantasyon merkezleri kurularak okullara tüm yayınlara ulaştırılacaktır, c)öğretmenlerin okuyan çocuklarına ücretsiz olarak devlet yurtlarından yararlanma olanağı sağlanacaktır, d)öğretmenlere toplu sözleşme hakkı sendika ve konfederasyon kurma hakkı verileceği, e)öğretmenler Odası, Yürütme Kurulu kurulumuna olanak verileceği, ile ilgili çalışmalar bitmek üzere dir.)

Dileğimiz bu önerilerin bir an önce yasalarla uygulamaya konulmasıdır.

III- EĞİTİM VE EĞİTİM YÖNETİCİLERİ

1-Gerçekçi olmayan ve birbirine zıt kavramlarla öğrenci yetiştirmenin toplumu açmazlara sürüklediği gerçeği göz önünde bulundurularak;

Eğitim programları sık sık ve kişilerin anlayışına göre değişmemeli ve bu değişimde toplumumuzun ve eğitimimizin yapısı gözden uzak tutulmamalıdır. Bu nedenle eğitimde belirli bir felsefe ve politika izlenmelidir. (Bu politika ve felsefe 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda ayrıntılı olarak belirtilmiştir.)

2-Eğitim sorumluluğunu taşıyan yönetimin merkeziyetçi ve engelleyici oluşunun önlenmesi gerekmektedir. Sürekli, etkin bir yönetici ve uzmanlar kadrosu kurulmalıdır. Bu konu günümüzde yasa ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak bu uygulanmadığı ve uygulanması içinde etkin bir yaptırım gücünün bulunmadığı gözlenmektedir.

3-Türkiye'de eğitimin genel gözetimi, özgün ve yaygın eğitim Milli Eğitim Bakanının sorumluluğundadır. Milli Eğitimde yönetim merkeziyetçi ve müdahalecidir. Yetki dağıtımı uygulanamamıştır. Bakanlık kademelerinin görev, yetki ve sorumlulukları da gereği gibi tanımlanmış değildir. Bu nedenle Bakanlık içinde fonksiyonel bir örgütlenme oluşmamıştır. Çünkü "meslekte esas olan öğretmenliktir" ilkesi her devirde geçerli olmuştur. Oysa, eğitim yöneticiliği bir uzmanlık alanıdır. Profesyonel yöneticilerin görev başında olmaları gerekir. Bu böyle olmadığı içinde Milli eğitimde yönetim kurumsallaşamamıştır.

a)Yöneticiler, genellikle tek kişinin taktiri ile kolayca göreve getirilip, görevden alınmışlardır. Bu konuda daha çok politik kişiler kendilerine yakın kişileri iktidarları döneminde eğitimin her kademesinde yöneticiliğe getirme yolunu açmışlardır.

b)Yetenek, bilgi ve beceri her zaman ölçü oluşturmamıştır.

c)Bakanlık dışı, emekli ve hatta milletvekilliği adaylığından düşen kişilerin Milli Eğitimde görev almaları 2000'li yılların dinamiğini gölgeleyecek geçmişin uygulamaları olarak kalmalıdır.

d)Türk Milli Eğitimi Atatürk'ün akılcı ilkelerinden yana taraflı olmak zorundadır. Tüm eğitim ve yönetim elemanları bu ilkelerden sapma yapamazlar.

Oysa eğitim uzun süreli, aynı zamanda pahalı bir yatırım alanıdır. Eğitimde ürün çok geç alınır. Bir öğrencinin okula başlamasından itibaren meslek yaşamına atılincaya kadar geçen eğitim süresi ortalama 14-15 yıldır. Bu nedenle siyasal ortamda kısa süreli yatırımlara öncelik verilerek uzun süreli eğitim reformlarından sürekli olarak kaçınılmıştır.

Eğitimin önemi yeter derecede anlaşılammıştır. Buna karşın eğitimin önemi hem uluslararası hemde ulusal düzeyde gittikçe artmaktadır. Eğitimde öncelik, yalnız kamu kaynaklarının tahsisinde değil, öteki kalkınma projelerinin hazırlanmasında da önem taşır.

Demokratik düzenimizde eğitime gereken önem ve öncelik verilmemektedir. Yönetimi ve siyasal iradeyi etkileyecek güçte bir kamuoyu oluşmamıştır. Eğitim kamuoyunun oluşmasında öğretmen meslek kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Ülkemizde bu sorun çözümlenemediğinden eğitim konusunda etkili bir kamuoyu oluşmasında gecikmektedir. Bu kamuoyunu yaratmak salt öğretmen meslek kuruluşlarının da görevi değildir. Bunda işveren, işçi ve diğer meslek kuruluşları da ilgili olmalıdır.

Kamuoyunun oluşmasına yardımcı olacak bir başka güç de basın, radyo, televizyon ile diğer iletişim organlarıdır. Ayrıca toplumsal kurumlarla, aydın kişiler, sanayi ve ticaret kesimleri aynı ortam içinde bulunmalarının bilinci içinde 3.sektör birliği ve gücü ile eğitim sisteminin gidişini bilimsel ve analitik yöntemlerle incelemek ve çözümler önermek üzere bir araya gelmelidirler.

Eğitimde hangi model seçilirse seçilsin uygulama için ulusal bir uzlaşma esastır. Ulusal eğitimin gerçekleşmesi ancak anlaşma ile olasıdır. Uzlaşma iktidarın muhalefete, basına, kamuoyuna ve uzmanlara çağrısı ile başlamalı, ulusal eğitimin sorunları danışılmayla değil, kesin bir sözleşme ile sonuçlanmalıdır. Uzlaşmada herkesin değişik anlamlar çıkaracağı soyut sözler değil, sürekliliğine hem iktidarların hem de muhalefetin güvence vereceği somut adımlar esas alınmalıdır. Ayrıca toplanan Milli Eğitim Şuraları'nda alınan kararların da uygulamaya konulmasına çalışılmalıdır.

Bu şekilde eğitim öğretim ulusal bir siyaset olarak ele alınacağına göre, eğitim öğretim alanında yapılacak bir değişiklik için T.B.M.M.'nde 2/3 çoğunluk aranma koşulu getirilmelidir. (Avusturya örneğinde olduğu gibi.) Böylece eğitim ve öğretim ideoloji ve siyasal tercih çatışmasının üzerine çıkarılmalı, daha nesnel, genel ve teknik bir nitelik kazanmalıdır. Kısaca bilim siyasetin üzerinde olmalıdır.

IV-EĞİTİMİMİZ NASIL OLMALIDIR?

1985-1986 öğretim yılında "Türk Eğitim Sektörü ile ilgili araştırma yaptıran Dünya Bankası" raporuna göre;

- a)Eğitime ayrılan kaynakların bütçeye göre azaldığından,
 - b)Okullarda en temel gereksinimlerin karşılanmadığından,
 - c)Teknolojinin gerektirdiği iş gücünün yetişmediğinden, bu nedenle işsizliğin arttığından,
 - d)Merkeziyetçi yönetimin çağ dışı olduğundan,
 - e)öğretmenlere önem verilmediğinden,
 - f)Ders kitaplarının ve müfredat programlarının yetersizliğinden,
- söz edilmektedir.

Bugün okullarımızda sürdürülen eğitimin temel kusuru, üretilen bazı bilgileri bölüm bölüm öğrencilere benimsetmeye dayalıdır. Bu bilgilerin üretim ve denetim süreçleri hakkında öğrencilere bilgi verilmemektedir. Böyle olunca da öğrenciler bilim karşısında pasif ve dogmatik bir tavır takınmaya itelenmekte, bu da ezbercilik adı verilen kötü bir alışkanlığın doğmasına yol açmaktadır.

1-Uygulanacak eğitim sisteminde öğrenmeyi öğrenme, ekonomik çevreyi anlama, iş yapma, iletişim kurabilme, ekip çalışması yapabilme, sorun çözme, girişimci olma ve yabancı dil bilme yeteneklerini geliştirmeye ağırlık verilmelidir.

Bunun için;

a)8 yıllık temel eğitim zorunlu kılınmalı, ilkokul, ortaokul ile bütünleşerek yaşama hazırlayıcı ve yönlendirici nitelik kazanmalıdır.

b)Eğitim araçları, öğretmen yetiştirme, hizmetiçi eğitim bu bütünleşmeyi gerçekleştirecek biçimde yeniden ele alınmalıdır. Bugün uygulamaya başlanan 8 yıllık zorunlu eğitim kırsal kesimlerde kent merkezlerinde ve Anadolu liseleri ile yabancı okullarda bazı sorunlar yaratmaktadır. Bunların hızla ele alınıp çözüme kavuşturulması gerekir.

c)Ders programları çevrenin olanaklarına ve iş yaşantısının gereklerine göre geliştirilmelidir. Kırsal kesimlerde tarıma ağırlık verilerek programların yöresel tarım takvimine uyarlanması için okula yetki tanınmalıdır.

d) Anaokulları özellikle çalışan annelerin yoğun olduğu veya durumu elverişsiz ailelerin yaşadığı gecekondu bölgelerinde ve kalkınmada öncelikli yörelerde hızla yaygınlaştırılmalıdır. Özel sektör kuruluşlarına anaokulu açma zorunluluğu getirilmelidir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde eğitim ve eğitim yatırımlarına öncelik verilmelidir. Özellikle bu bölgelerdeki kırsal kesimlerde ilkokulların bünyelerinde 4-5 yaş grubu çocukları için televizyon ve video donanımlı ana sınıfları açılmalıdır. Bu sınıfların açılması içinde ilkokulların kapasitelerine, ilköğretimin 8 yıllık olması nedeni ile temel eğitimin eksikliklerinin giderilmesine bakılmadan, uygulamanın ek kısa süre içinde başaltılmasına geçilmelidir.

e) Bir kurum ve kuruluş tarafından yaptırılan konut projelerinde belirli sayılar için Bakanlığın öngöreceği okul tipinin de proje kapsamında bulunması zorunlu hale getirilmelidir.

f) Her yerleşim biriminin gereksinimi olan okul türünü öncelik sırasını kapsayan bölgesel ve ulusal bir okul haritası (master plan) hazırlanmalıdır. Her derece ve türdeki yeni okulların açılması veya olanların geliştirilmesi bu plana uygun yapılmalıdır. Bu planın hedefleri doğrultusunda uygulanması için en ufak bir ödün verilmemeli, verilmemesi için de gerekli yasal önlemler alınmalıdır.

2-Branşlar arasında ayrıcalıklar giderilmelidir.

3-Resmi okullarımızda yabancı dile ağırlık verilmelidir. (1992-1993 öğretim yılından itibaren uygulanan yabancı dil ağırlıklı resmi liseler projesi olumludur. Bunun yıpratılmadan uygulanması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır.)

4-Sosyal bilimler derslerinin önem ve değeri üzerinde durulmalıdır.

5-Eğitimde öğrencilerin branşlaşması düşünülmüş olmasına karşın, öğrencilerin hangi üst öğretim kurumuna geçecekleri de açıklığa kavuşmamıştır.

6-Eğitimimizde iyi yurttaş, özgür düşünceli insan, evrensel kültür içinde ulusal kültür değerlerini benimsemiş, kültürel kimlik sahibi ve meslek edinmiş, düşünen, bulan, uygulayan insan yetiştirilmesi hedeflenmelidir.

7-Hiç teknoloji öğrenimi görmemiş bir öğrencinin 4 yıllık yüksek öğretimden sonra yeni teknolojiler üretmesi zordur. Aynı şekilde

hiç sanat eğitimi almamış gencin üniversite ve sonrasında sanat alanında yaratıcı olması beklenemez. Bu nedenle lise programlarında sanatsal çalışmalar tümüyle program içinde yer almalıdır. "Teknolojiye Giriş" teknik tanıtım ve kullanım konularını içeren derslerde yer verilmelidir.

V- DERS KİTAPLARI VE İZLENEN KONULAR

1-Bugün okullarımızda okutulan ders kitaplarında işlenen konular çoğunlukla öğrencinin yaş ve bilgi düzeyinin üstündedir. Bilgi aktarma çok fazla ve genellikle çok ayrıntılıdır. Verilen bilgilerin öğrencinin okul dışı dünyası ile ilişkisi yoktur. Bu nedenle ele alınan konular öğrencinin ilgisini çekmemektedir.

2-Ayrıca çeşitli dersler arasında yeterli ilişkiler kurulmadığından, her ders kendi içinde ve okul için öğrenilmek zorunda kalınmaktadır. Oysa konular arasında bir bütünlük oluşturularak, bilgilerin daha verimli olarak değerlendirilmesine olanak verilmelidir.

Tarih, Coğrafya, Sosyoloji dersleri ile ilgili konular, ders kitaplarında çoğunlukla anlatılmakta, buna karşın özgün metinlerden örneklere hemen hemen hiç yer verilmemektedir. Ayrıca belli konudaki değişik görüşleri sergileyen örneklerden kaçınılmaktadır. Bu nedenle öğrencileri eleştirel düşünceye yönelmede zorluk çekilmektedir.

3-Ders kitaplarındaki konularla ilgili alıştırmalar daha çok soru yanıt biçimindedir. İşlenen metinlere bağlı kalınmaktadır. Çoğunlukla metindeki bilgilerin öğrenciye özet biçiminde verilmesi esas alınmaktadır. Oysa, öğrenciyi üretici, yaratıcı olmaya yönlendiren alıştırmalarla ağırlık verilmelidir.

4-Kitapların çoğu görsel açıdan ortaöğretim öğrencisi için çekici, özendirici ve heveslendirici değildir.

5-Ders kitaplarının bazılarında yetersiz bir Türkçe sergilenmektedir. Yazın ve dilbilgisi yanlışları vardır. Rastgele seçilen sözcüklere rastlanır. Cümleler arası kopukluklar söz konusudur. Bu durum öğrencinin ana dil bilincinin gelişmesini engellemektedir.

6-Eğitimde değişen amaçlar göz önüne alınmalıdır. Yeni yöntemler incelenmelidir. Ders kitaplarının yazımı da bu doğrultuda ele alınmalıdır.

7-öğrenci değişik kitap ve incelemelerden yararlandırılmalı kendi görüşlerinin de önemli sayılacağı ortam yaratılmalıdır. Konularda seçim hakkı tanınmalı, öğrenci araştırmaya yöneltilmelidir.

VI- EĞİTİM BİRLİĞİNİN SAĞLANMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

1-Yapıcı, yaratıcı, çağdaş, bilimsel tavırlı, üretken, sorgulayan, bağımsız ve eleştirel düşünme gücü gelişmiş kişiler yetiştirmek için Atatürkçü eğitim politikası ilkelerinin ışığı altında eğitim sistemimizin yeniden yapılanması gerekmektedir.

2-ülke genelinde kişiler arasında fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Bölgeler arasında dengeli gelişmeye önem verilmelidir. Toplumsal adalet ilkesini zedeleyen ayrıcalıklı konumda okul açılmasına olanak verilmemelidir. Her okula gerekli olanaklar sağlanmalıdır. (öğretmen, bina, ders araçları vs.) Eğitim kalitesi böylece yükseltilerek öğrenciler arasında eşit koşullar altında okullarda yarışma fırsatının tanınması sağlanmalıdır.

3-özel kurum ve kuruluşlar tarafından açılan birçok öğrenci yurt barınma evleri ve pansiyonlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkesine aykırı olarak genç kuşakların beyinlerinin yıkandığı odak noktaları haline gelmiştir. Bu gidiş günden güne gelişen çarpık ve antilaik düşüncelerin gelişmesine neden olmaktadır. Bu gibi öğrenci barındırma yerlerine açılma izni verilmemelidir. Daha önce açılmış olanların da Milli Eğitim Bakanlığı, Kredi ve Yurtlar Kurumu veya Yükseköğretim Kurumlarına devrinin sağlanması gerçekleştirilmelidir.

4-Eğitim ve öğretimin birleştirilmesi yasasına göre yurdumuzda gereksinme duyulan din görevlilerinin yetiştirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'na, yüksek din uzmanlarının yetiştirilmesi işi de İlahiyat Fakülteleri'ne verilmiştir. Bu görevin en iyi biçimde yerine getirilmesi için İmam Hatip Liselerinin 8 yıllık temel eğitimden sonra (Eğitim öğretimi Birleştirme Yasası'nda öngörüldüğü

gibi) ayrı olarak geliştirilmesi ele alınmalıdır. Bu okullara ancak din görevlileri ihtiyacını karşılayacak sayıda öğrenci alınmalıdır. Bu okul mezunlarına da eskiden olduğu gibi yalnız İlahiyat Fakültelerine girme olanağı sağlanmalıdır. Ancak lise fark derslerinin sınavını başarı ile veren öğrencilerin üniversiteye girme hakkının verilmesi doğru olacaktır. İmam Hatip Liseleri'nin bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetiminden, maddi manevi desteğinden çok bazı köktenci dinci grupların etkisi altındadır. Bu etkiden kurtulması için bu okulların tüm gereksinmelerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nca karşılanmasına özen gösterilmelidir. Bu okullara yönelik bağış ve yardımlar ancak doğrudan Milli Eğitim Bakanlığı'na yapılmalıdır.

5-Dinsel eğitimden çok laik ve demokratik eğitim sistemi ile cumhuriyet ilkelerine karşı hareketlerin odak noktası haline gelen kuran kurslarının Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetimi altına alınması zorunlu hale gelmiştir. Kuran kurslarının, 8 yıllık temel eğitime dayalı ve gündüzlü olarak düzenlenmesi gereklidir. Kuran kurslarının yatılı kısımları okul ve öğrenci yurdu olarak kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmelidir.

6-2000'li yıllar düşünme ve tartışma özgürlüğünün geniş boyutlara ulaşacağı ve bu olgudan geri kalmış ülkelerinde yararlanacağı bir görüntü vaat etmektedir. Düşüncelerin rahat sergilenmesi sürecine bir süredir ülkemizde girmiştir. 2000'li yılların genç kuşakları bu oluşum içerisinde yetişecektir. Eğitimde hassas nokta Atatürk'ün aydınlık ilkelerinin değil, Atatürk devrimlerini içine sindirememiş veya anlayamamış olanların, bu özgürlük ortamından yararlanarak onları tahrip etmeye kalkmamasıdır. Türk öğretmeni ve eğitim yöneticisi gelecek yıllara bu bilinçle yetiştirilmelidir.

VII-YÜKSEK ÖĞRENİME GEÇİŞ

Orta ve yüksek öğretim arasındaki kopukluk giderilmelidir. Büyük çoğunlukların üniversite önlerindeki birikimini önlemek için mesleki eğitime ağırlık verilmeli ve liselerden mezun olan öğrenciler arasında liselerdeki başarı derecesi belirli bir düzeye

ulaşmış öğrencilere üniversitelere giriş hakkı verilmelidir. sorunu bugüne kadar olduğu gibi yüzeysel çözümlerle önlemek olası değildir. önlem köklü çözümlerle alınmalı, insan gücü planlamasına önem verilmeli, öğrencileri yüksek öğrenime yönlendirmede bu ilke de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle;

a) Liseler arasında eşit eğitim düzeyi sağlanmalı, okullar arasındaki ayrıcalık en kısa süre içinde kaldırılmalıdır.

b) Bilim alanı ile ilgili lise bölümünden pekiyi derece ile mezun olan öğrencilere kendi dallarında kontenjan ayrılmalıdır. (örnek Matematik dalında lisans öğrenimi yapmak isteyen öğrenci için Lise Matematik bölümünden Pekiyi derece ile mezun olanlara kontenjan ayrılabilir.)

c) Lise öğrenimi sırasında her yıl belirli alanlarda yüksek not alan öğrenciler başarılı oldukları alanlarla ilgili yüksek öğrenim dalına başvurdukları taktirde belirli oranda ek bir özendirme puanı ile özendirilmelidir.

d) Yukarıda belirlenen koşullarla üniversiteye kabul edilmeyen lise mezunları için çeşitli test gruplarından oluşan merkezi bir seçme sınavı konulmalı. Sağlık, tarım, sosyal bilimler, temel bilimler gibi. Bunlara ait soru gruplarından oluşan bu testlerden her bilim dalında yüksek puan alan öğrenciler başarılı oldukları alanlarla ilgili yüksek öğrenime alınmalıdırlar.

e) Üniversite seçme sınavları yıl içinde yapılmayıp, ders kesiminden sonra yapılmalıdır.

f) Yüksek öğretime hazırlayan programlardaki derslerin özellikle Matematik ve Fen derslerinin müfredatı batı standartlarına uygun olarak yeniden hazırlanmalıdır. öğrencilerin düşünce gelişimini yansıtan Türk ve Dünya klasiklerinin incelenmesine yer verilmelidir. öğretim ezbere değil, deneyime gözlemlere, tartışma, araştırma ve incelemelere dayandırılmalıdır. Okullarda ekip çalışmalarına öncelik verilmelidir.

g) Yüksek öğrenime girişte ayrıca şu yöntemde düşünülmalıdır; Ortaokul ve liselerde alınan notlar puanlanmalı ve bu puanlar öYS' de eşit olarak etki etmelidir. Her okulda aynı nota, aynı puan verileceği için okullar arası eğitim eşitsizliği de kendiliğinden etkisiz olacaktır. Ayrıca üniversite yolu başarısını 6 yıl boyunca sürdüren öğrenci için %50 oranında açık olacaktır.

h) Genel eğitim politikamızın belirlendiği Milli Eğitim Temel Yasası'nda (madde 31) "lise ve dengi okulları bitirenler, yüksek öğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır." denilmektedir. Bu maddenin ancak lise mezunu olanlar şeklinde değiştirilmesi. Lise dengi okulları bitirenlerin ancak lise fark derslerini verdikten sonra üniversite öğrenci adaylığına hak kazanmalıdır denilmesi, yasa değişikliği ile sağlanmalıdır.

VIII- ÖZEL DERSANELER

Özel dersaneler fırsat eşitsizliğinin doğal sonucu olarak kurulmuştur. Aileler ve öğrenciler, eşitliği sağlamak amacı ile bu tampon kuruluşlardan eğitimdeki açığı kapatmak için medet ummaktadırlar. Bu nedenle özel dersaneler sorunu değişik yönleri ile incelenmelidir. Öğrencilerin çoğunluğu özel dersanelere devam ettiğine göre, öğrencilerin dersanelerde öğrendikleri liselerde de verilmelidir.

IX-EĞİTİMDE FİNANSMAN

AT ülkelerinin tümünde G.S.M.H'nin (Gayrisafi Milli Hasıla) en az %5'i eğitime ayrılmaktadır. Bu oranın Türkiye'de %2,9 olduğu görülmektedir. 1975 yılında Milli Eğitim bütçesinin genel bütçedeki payı %21,2 iken, 1988 yılında bu oran %8,6'ya düşmüştür. 1978-1987 dönemi 1987 sabit fiyatları ile cari harcamalar ilköğretimde yıllık ortalama %3,5 iken, Erkek Teknik öğretimde %4,5, genel ortaöğretimde %2,9 oranında azalmıştır. Buna karşılık İmam Hatip Okulları'nda cari harcamalarda yıllık ortalama %1,8, toplam harcamalarda %2,6 oranında artış görülmektedir. Bu, da Devletin eğitim yatırımlarında önceliği İmam Hatip Okulları'na verdiğini bize göstermektedir.

Eğitim finansmanında temel eğitimin parasız ve zorunlu olması ilke edinilmelidir. Temel eğitimin tüm giderleri devletçe karşılanmalıdır.

Temel eğitim sonrası eğitim kademelerinde, kamu finansmanına

dayalı merkeziyetçi kaynak sağlama modeli terkedilmelidir. Kamu ve özel finansmana dayalı, merkeziyetçi olmayan finansman modeli uygulanmalıdır. Batı ülkelerinde eğitim kurumlarının kaynak arama ve kullanma yetkilerinin genişletilmiş olduğu görülmektedir. Bu model arandığında aynı yetkiler bizde de genişletilmiş olacaktır.

Belirli sayıda limit alınarak yapı kooperatiflerine gereksinme duyulan okul yaptırma zorunluluğu getirilmeli ve bunun uygulanmasına özen gösterilmelidir.

Yatılı okulların bünyesinde bulunan yemekhane, mutfak, yatakhane gibi okul olanaklarının okul zamanı dışında okul yararına ekonomik açıdan değerlendirilmesine gidilmeli. Buldukları yer ve yapı özellikleri açısından turistik ve tarihsel özelliği olan bazı yatılı okullarımızın uluslararası gençlik turizmine açılması sağlanmalıdır.

özel sektörün kâr amacı gütmeyen, vakıf yolu ile Bakanlıkça uygun görülecek derece ve türde okul açması teşvik edilmelidir.

Yabancılara okul açma veya yabancılara özel okullara ortak olma konusunda yasal olanak tanınacağı hususu gündem konusu olmaya başlamıştır. Bu konu dine dayalı siyasal rejimlerin bilinen amaçlarına yarar sağlayacak, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu uygarlık ve özgürlük gelişmesine sorun getirecek büyük kuşkuvarı içermektedir. Ciddi olarak incelenmesi, zorunlu ve yararlı nedenler yok ise gündeme alınmaması önerilir.

X-OKUL YAPILARI

Okul yapıları geleneksel esaslara göre yürütülmektedir. Oysa bu yapıların teknolojik yeniliklere göre, daha nitelikli ve daha ekonomik olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle;

1-Her bölge için eğitim türlerine bağlı okul tipleri belirlenmelidir. Bu tipler teknolojik ve yerel doğa koşullarına ve yapım olanaklarına göre geliştirilmelidir.

2-Okul yapımında salt okul binasını yapmakla yetinmemeli, bunun bakım, onarım, donatım malzeme ve diğer standart üretim faktörlerinin giderilmesine ve sürekli bakımı da programlanmalıdır.

3-Maliyet hesaplarında yalnız inşaat maliyeti ile yetinmemeli, kullanım maliyetini de kapsayan yeni yaklaşımlar getirilmelidir.

4-Yapı kalitesini iyileştirici ve ömrünü uzatıcı standartlar getirilmelidir. Daha rasyonel yapılaşma olanakları araştırılmalıdır.

XI-EĞİTİME KATILIM BİRİMİ

Eğitim sorunu tüm ülkeyi ilgilendirir. Bu sorunla kamu, özel sektör ve yerel yönetimler yakından ilgilenmelidir. Yeterince işbirliği ve eşgüdüm sağlanmalıdır. Yoksa sorunlar ortada kalır. Bu nedenle il ve ilçe merkezlerinde birer "EĞİTİM KONSEYİ" oluşturulmalıdır. Bu Konsey'e kamu yöneticileri, özel sektör, öğretmen, öğrenci, öğrenci velileri, gönüllü kuruluşlar temsilcileri katılmalıdır.

Bu Konsey'de şu konular tartışılmalıdır;

- 1-Eğitimle ilgili genel ve özel sorunları,
- 2-Katılımcı kamu yöneticileri ayrılan ödenekleri, okul, yurt kapasitelerini, bursları, araştırma giderleri,
- 3-Yerel yöneticiler, bölgeye yapacakları özel katkıları,
- 4-özel sektör kuruluşları yapacakları eğitim ve araştırmayla ilgili öneri ve katkıları,
- 5-Sorunlara birlikte çözüm arama yolları,

Konsey görüşmeleri ve kararları hemen kamuoyuna açıklanmalıdır. Yalnız uygulama için ilkin pilot bölgeler seçilmeli, başarılı olursa yaygınlaştırılmalıdır. Böylece duyarlı bir eğitim kamuoyu oluşması için gerekli ortam hazırlanmış olur.

(A.B.D.'de buna benzer eğitim kurulu bulunmaktadır. Bu kurul, eğitim işlerini düzenler, eğitim ile ilgili vergileri tahsil eder, yöresel eğitim, okul sistemine destek verir, öğretmenlerin atamalarını yapar, bu eğitim kurulu eyalette atananlar arasından seçilir.)

S O N U Ç

Bugünkü eğitim sistemimizin içinde bulunduğu olumsuzluğun temel nedeni yasa ve yönetmelikler değildir. Bunların uygulanma biçimi, yorumu veya uygulanmamasıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bir çok kereler, kurum ve kuruluşlarca çeşitli raporlar verilmiştir. Bu raporlarda sorunlar, değişmeler, yapısal uyum ve uyumsuzluklar ile buna benzer sorunlar tek tek ele alınmıştır. Önerdiğimiz sorunlar ve bunların çözüm yolları bu raporlardada ayrıntıları ile ele alınmıştır. TEVDAK olarak, raporlardaki öneri ve çözüm yollarının uygulanma alanı bulabilmelerini teminen Milli Eğitim Bakanlığımızın bu görüşlere değerlendirme alanı açmasının sağlanmasını bilgilerinize saygı ile sunmak isteriz.